N°. 1833. N°. 119.

ARNHEMSCHE COURANT.

Zaturdag den 5 October.

FRANKFORT, den 1sten October.

Men heeft de volgende berigten uit Weenen:

Van den 23sten September. De Russische staatsraad *v. Koudrowskij* is van Munchengrätz alhier aangekomen, en de Russische gezant *Baillij van Tatischeff* wordt morgen avond verwacht. — Het gerucht loopt, dat te Weenen in December aanstaande een congres zal gehouden worden, hetwelk de ministers van alle Duitsche hoven zullen bijwonen. Op dit congres zal men zich derhalve wel uitsluitend met de Duitsche aangelegenheden bezig houden; doch denkt men, dat later uitgebreider beraadslagingen zullen plaats hebben, aan welke alle andere kabinetten deel zouden nemen. In hoe verre zulks gegrond is, zal eerlang blijken; voorloopig is het genoeg te weten, dat te Weenen zoodanige beraadslagingen zullen plaats hebben, welke de aandacht van gansch Europa tot zich zullen trekken.

Van den 24sten September. Dat bij de conferentien in Bohemen inzonderheid ook Duitschlands aangelegenheden ter spraak gekomen zijn, is niet te betwijfelen. Van de voorloopige besluiten daaromtrent verneemt men slechts in 't algemeen, dat zij de strekking hebben, om de vereeniging van het Duitsche verbond naauwer en krachtiger te maken, te welken einde binnen kort te Weenen een congres van ministers zal gehouden worden. Naar de loopende geruchten, zou daar de voordragt gedaan worden, om in Duitschland eene regtbank daar te stellen op den voet van den vroegeren rijkshofraad. De gezamenlijke Duitsche staten zouden in die regtbank vertegenwoordigd worden, en aan dezelve zou opgedragen zijn de zamenstelling eener wet op de drukpers, alsmede het opzigt over de drukpers zelf. Daar zouden wijders niet alleen alle misdrijven, door middel der drukpers, maar alle staatsmisdrijven, in Duitschland gepleegd, worden geoordeeld. Terwijl door de aanneming dezer voordragt aan het veelvuldig verlangen naar de afschaffing der censuur in eenige staten zou kunnen voldaan worden, zou men aan den anderen kant verzekerd wezen, dat de vrijheid van drukpers niet in bandeloosheid zou ontaarden, en dat de misdrijven, gelijk in den laatsten tijd meermalen gebeurde, niet langer de straf [illegible] dat de regters ook bij goeden wil, door staatkundige beschouwingen misleid worden, of door bedreigingen bedeesd gemaakt, aan de wetten eene verkeerde toepassing geven.

Zijne Exc. de president der Duitsche bondsvergadering, de graaf *van Munch Bellinghausen*, is naar Weenen vertrokken.

— Van de Boheemsche grenzen wordt geschreven: « Terwijl het oog bijna overal de bewijzen van de bedrijvigheid der vernielers aantreft, vertoeft hetzelve met blijde hoop bij de daadzaak der bijeenkomst van de Keizers te Munchengrätz, vermits deze niet plaats kan gehad hebben, zonder het gebrek des tijds beschouwd en de middelen ter genezing overwogen te hebben. Hetgeen niet alleen de troonen, maar alle vrienden van orde onderling verbindt, is de behoefte om dit kwaad te verhelpen; de eersten mogen derhalve op de ernstige medewerking der anderen rekenen, en de hoogklinkende drogredenen der vernielers zullen tegen het gevoel dezer behoefte niet opwegen. Er is geen twijfel of Pruissen zal zich aan de besluiten der beide Keizershoven aangesloten houden; in deze vereeniging der drie groote mogendheden des vasten lands is de veiligheid van Europa gelegen. Weinig deert het ons, dat wij de bijzonderheden van deze besluiten nog niet kennen; zij kunnen niet anders dan in den heilzaamsten geest vervat zijn; de vereeniging zelve is de openbaring van denzelven. Alle vrienden van orde beschouwen deze gebeurtenis te regt als eene van de gelukkigste, welke sedert jaren plaats gehad heeft. Dat de thans nog hangende staatkundige geschillen, zoo als de Hollandsche en zelfs de Oostersche, in deze doorluchtige bijeenkomst zullen overwogen zijn, is hoogstwaarschijnlijk. In geenen tijd schijnen de kabinetten van Oostenrijk en Rusland op eenen vertrouwelijker voet gestaan te hebben, dan thans.»

— In de 67ste zitting van de Badensche 2de Kamer, van den 26sten September, heeft de staatsraad *Winter* het volgende te kennen gegeven: « Morgen is de termijn ten einde, op welken Z. K. H. de groothertog besloten heeft, om de staten-vergadering te sluiten. Er zijn echter nog verscheidene gewigtige zaken onafgedaan, en ofschoon het grootste gedeelte der leden niets vuriger wenscht en wenschen kan, dan naar zijne haardsteden en tot zijne overige beroepsbezigheden weder te keeren, ziet zich de regering echter genoodzaakt, om er nog den tijd bij te voegen, die noodig is om deze zaken af te doen. Zij voegt er echter tevens den dringenden wensch bij, dat het der kamer moge behagen, zich uitsluitend met de gewigtigste zaken bezig te houden, en alzoo met diegene, welke de regering voorgedragen heeft en in allen gevalle moeten afgedaan worden; voorts de verzoekschriften in de namiddaguren te behandelen.»

— Een Hanoversch blad wederspreekt het berigt, dat de nieuwe constitutie door den Koning goedgekeurd zou teruggekomen zijn; maar dat de ministers nog bedenkingen tegen sommige bepalingen zouden ingebragt hebben.

WEENEN, den 25sten September.

Volgens berigten uit Brunn, zijn Hunne Majesteiten de Keizer en de Keizerin in den avond van den 23sten dezer aldaar aangekomen.

De Keizer heeft aan de nagemelde personen, tot het gevolg of het diplomatieke ligchaam van Z. M. den Keizer van Rusland behoorende, de Leopoldsorde verleend, te weten: aan den vice-admiraal prins *van Menzikoff* het grootkruis; aan den kolonel prins *Suwaroff*, het commandeurs-kruis; aan den hofraad *van Kudriafskij* en den kamerjonker graaf *Criptowicz* de ridderorde.

ZWITSERLAND.

Neuenburg. De afgevaardigden van den wetgevenden raad zijn te Berlijn door 's Konings ministers op de uitstekendste wijze ontvangen geworden. Het verblijf van den Koning te Schwedt en zijne tegenwoordigheid bij de herfstmanoeuvers te Maagdenburg en Berlijn hebben tot dus verre niet toegelaten dat de afgevaardigden aan hoogstdenzelven werden voorgesteld, noch ook, dat zij zich van hunnen last, betrekkelijk de afscheiding van het Zwitsersch bondgenootschap, hebben kunnen kwijten. Dan zij hebben vooraf reeds zoo wel officieel als in het bijzonder van de ministers de ondubbelzinnigste verzekering bekomen, dat de Koning de Neuenburgers nimmer verlaten zal, dat het behoud des vorstendoms voor hem eene zaak des harten en der eere is, welke hij tot geenen prijs zal laten varen, en dat het gedrag des lands zijne deelneming en welwillendheid voor hetzelve vermeerderd heeft.

LONDEN, den 30sten September.

De Alderman [illegible]

— Gisteren zijn op het departement van buitenlandsche zaken ontvangen depêches van sir *Adair*, onzen minister te Brussel, voor lord *Palmerston*. De heer *van de Weijer* en de generaal *Goblet*, de Belgische ministers, hebben Zaturdag ll. eene langdurige conferentie met lord *Palmerston* op het departement von buitenlandsche zaken gehad.

— Zaturdag morgen zijn er weder 200 rekruten, die hier te lande voor de dienst van de jonge Koningin van Portugal zijn geworven, naar Lissabon onder zeil gegaan. In den loop der week zijn te Gravesende niet minder dan 700 man naar dezelfde bestemming ingescheept. Kapitein *Sijmes* is met deze werving belast. Heden heeft hij te Londen binnen weinige uren weder 200 welgemaakte jongelieden aangeworven. Hij heeft voorts aangekondigd, dat hij order tot indienstneming van nog 1000 man heeft ontvangen, waarvan de werving morgen zal beginnen.

— Volgens berigten uit Spanje rigt de cholera daar tegenwoordig vele verwoesting aan, inzonderheid te Sevilie, Cardova, Grenada en Malaga. Ook te Madrid heeft men eenige gevallen gehad.

— Brieven uit Alexandria melden het overlijden van *Defter-Beij*, schoonzoon van den pacha. Hij heeft een vermogen van honderd millioen piasters nagelaten, dat hij door zijn bevelhebberschap over de armee bij de verovering van Darfour heeft verkregen. Deze geheele aanzienlijke som zal nu vallen in handen van den Onder-Koning van Egypte, welken dezelve wel te pas zal komen ter goedmaking van de kosten des jongsten oorlogs tegen de Porte. De Egyptische armee, welke uit Turkije terugkeert, zal langs de kust gelegerd worden; terwijl de vloot zich naar Candia zal begeven.

De laatste berigten van Portugal over Spanje zijn van den 10den September, en behelzen het volgende: Het legerkorps, gekommandeerd wordende door den graaf *de Rochejaquelin*, verschaft den vijand veel werks; het was deze generaal, die, zonder den minsten tegenstand, zich meester maakte van den zuidkant des Taags, en in het volle bezit is van Alemtejo, waar hij orde en rust hersteld heeft, en naar men verzekert, den inwoners en krijgslieden een genoegzaam vertrouwen heeft ingeboezemd. Het getal zijner manschappen is aanmerkelijk vermeerderd door het vrijwillig dienst nemen eener menigte inwoners uit den omtrek, en

dat hij zich daardoor genoegzaam in staat bevindt om eene offensive houding tegen Lissabon aan te nemen. Hij heeft reeds een sterk detachement naar [illegible] afgezonden, terwijl het overige gedeelte zijner troepen eene voorwaartsche beweging naar den linker oever van den Taag maakt. Hij scheen voornemens te zijn, om de hoogten van Almada, tegen over Lissabon, te bezetten.

Dezelfde berigten deelen eene proclamatie van don *Miguel* mede aan de inwoners van Lissabon, van dezen inhoud:

« Inwoners van Lissabon! Ik zal spoedig in uw midden zijn, omringd van mijn dapper leger en de getrouwe bewoners mijns rijks, die mij volgen; mijn vaderhart kan niet langer het oogenblik uwer bevrijding verschuiven. Wat al verkeerde daden hebt gij zien voortvloeijen uit de onwettige en geweldadige souvereiniteit, door de rebellen daargesteld! Tegen alle regelen van billijkheid en regtvaardigheid handelende, en in geenerlei opzigt gegrond zijnde op den heiligen grondslag der legitimiteit heeft dat rebellen gezag u niets anders doen zien dan de gruwelijkste misdaden, als roof, moord en plundering. En dit is het geluk, hetwelk het u beloofd heeft. Beschouwt het schandelijk gedrag eener factie, welker grondbeginselen verwoesten, bloedstorten, schennis van alle regt en geregtigheid en der heiligste wetten des volks zijn.

Inwoners van Lissabon! hebben de omstandigheden u verhinderd, om uwe edele voornemens ten uitvoer te brengen: mijne onwankelbare regtvaardigheid zal de gevolgen van onderdrukking weten te onderscheiden van die eener vrijwillige dwaling. Ik zal diegenen van harten vergeven, die door vrees, of kwade raadgeving de partij der opstandelingen zijn gevolgd. Ik zal den zoodanigen het bezit en behoud hunner eigendommen blijven verzekeren: mits zij zich aan mijne zijde scharen en klaarblijkelijke proeven geven, dat zij voor altijd eene strafwaardige factie verlaten. Van den anderen kant zal ik onverbiddelijk zijn voor hen, en al de gestrengheid der wetten op het hoofd der zoodanigen doen nederdalen, die voortgaan met het aankleven der verachtelijke grondbeginselen, die alle orde en welvaart ondermijnen. Gij hebt niets te vreezen! mijn dapper en getrouw leger zal geene de minste verkoeling in deszelfs gedrift doen kennen; integendeel alle krachten inspannen om de regten der legitimiteit en van den troon te handhaven.

Het oogenblik is nu voor u gekomen om te toonen, dat gij aan uwe rampen een einde wilt maken. Ik, uw wettige Koning, ga de boeijen verbreken, die u te lang geketend hebben. Komt mij en mijn dapper leger te hulp, als getrouwe onderdanen! Vereenigd en vertrouwende op de goddelijke Voorzienigheid zullen wij het altaar van uwen God en den troon van uwen wettigen Koning redden, en gij zult der wereld het voorbeeld geven van voorbeeldeloozen heldenmoed, van eergevoel en deugd, welke altijd [illegible]

Paleis van Cabeza de Montachique, den 21sten Sept. 1833.

(*was geteekend*) Ik, de Koning.

PARYS, den 28sten September.

Gisteren is de heer *de Talleijrand* in de hoofdstad aangekomen, en reeds heden was er een groote toeloop, bij dien diplomaat, om hem bij zijne terugkomst te verwelkomen.

— Door de politie zijn heden, uithoofde den dag der meerderjarigheid van *Hendrik V*, buitengewone voorzorgen tegen alle verstoring van rust en goede orde genomen, welke evenwel naar het zich laat aanzien geheel noodeloos zullen zijn. De prefect van politie kreeg gisteren avond bij eenen brief van de minister van binnenlandsche zaken, berigt, dat er Karlistische vereenigingen in sommige kerken van de hoofdstad zouden plaats hebben, dienvolgens zag men vroegtijdig heden morgen stads-soldaten in burgerkleeding in de aangeduide kerken en in den omtrek verspreid. Niets echter werd opgemerkt, dat tot stoornis van de rust kon aanleiding geven; slechts een aantal sierlijk gekleedde dames met groene hoeden, eenige mannen met groene dassen en vooral vele lieden van jaren zag men alleen reeds vroegtijdig de eerdienst komen bijwonen.

Van den 30sten September.

De dag van gisteren is in de hoofdstad zonder de minste stoornis ten einde geloopen. Zoo wel de dienst in de kerken als de maaltijden, ter gelegenheid van den dag, door de aanhangers der partij van den jongen *Hendrik V* aangelegd, hebben niet tot de minste onrust aanleiding gegeven. In Marseille daarentegen moet volgens de jongste berigten, zoo men een dagblad dier stad, *le Peuple souverain*, gelooven kan, welk blad echter in een hevig revolutionnairen geest geschreven wordt en dus steeds partijdige opgaven mededeelt, veel gisting heerschen tusschen de patriottische en karlistische partijen aldaar. Den 23sten des avonds had, luidens dat blad, eene bende van laatstgemelde partij, met stokken en ander wapentuig voorzien, onder het geschreeuw van leve *Hendrik V*, de stad doorkruist, en zoo op straat als in een patriottisch koffijhuis een aantal lieden geslagen en mishandeld; in den avond van den volgenden dag was op het St. Louis Plein tot een gevecht tusschen de beide partijen gekomen, en kwam de gewapende magt tusschen beide om de vechtenden te scheiden. Gemeld blad kondigt voorts aan, dat de groote karlistische beweging, waarvan zoo lang gesproken was, bepaaldelijk den 30sten zou plaats hebben, en verzekert, dat de heeren *de Menars*, *Kergorlai* en andere legitimistische hoofden in Marseille reeds waren aangekomen. — Bijzondere berigten uit Toulon bevestigen, dat men, uit voorzorg, troepen langs de kust en in de omgelegen dorpen verspreid heeft.

De *Gazette de France* meent te kunnen verzekeren, dat de hertogin *van Berry*, van den heer *de Chateaubriand* vergezeld, den 28sten, en dus den dag vóór de meerderjarigheid van haren zoon, te Praag aangekomen is.

— De heer *de Talleijrand* is heden, benevens verscheidene leden van het korps diplomatique, op St. Cloud ter maaltijd geweest.

UTRECHT, den 2den October.

Uit Soestdijk vernemen wij, dat daags na den brand, welke den 17den September het huis van de Pompenmakers *Hartsing*, te Soest, in de asch heeft gelegd, H. K. H. de Prinses *van Oranje* zich naar de plaats van den brand heeft begeven, en, na eenen geruimen tijd zich met de vrouw des huizes over het ongeluk onderhouden te hebben, haar eene niet onbelangrijke somme heeft geschonken. De vrouw was over het verlies van het huis en goed zeer te nedergeslagen en schreide: de omstanders zagen de beminde vorstin met de bedroefde weenen, haar tevens moed insprekende en gerustellende, gelijk dan ook vele gegoede bewoners van Baarn en Soest het voorbeeld van de Prinses hebben gevolgd en deze lieden in staat hebben gesteld, zich van dat ongeluk te herstellen.

— De bekende *Morre*, die op de citadel van Antwerpen zijn eene arm en de andere hand heeft verloren, en in Amersfoort woonachtig is, is voor eenige dagen, terwijl Z. K. H. de Prins *van Oranje* zich op Soestdijk bevond, op het paleis ter maaltijd genoodigd, bij welke gelegenheid de Prins en de Prinses zich met hem dikwijls hebben onderhouden.

'S GRAVENHAGE, den 3den October.

Men verzekert, dat de Koning uit het fonds der nationale nijverheid eene som beschikbaar stellen zal tot aankoop van onderscheidene schilderstukken, op de thans in de residentie gehouden wordende tentoonstelling voorkomende, hetgeen voorzeker tot aanmoediging der kunstenaars strekken zal, wier stukken op dezelve prijken.

— Terwijl men in buitenlandsche dagbladen reeds den last ontvouwd ziet, die de geheimraad *Clamm* van de Oostenrijksche regering voor ons bestuur zou ontvangen hebben, is deze geheimraad nog niet in deze residentie aangekomen, en wordt er zelfs verzekerd, dat die gezant tegenswoordig [illegible] het geheel niet zou aankomen.

— Men spreekt er steeds van, dat de bezetting van Maastricht zou worden verwisseld, en de troepen zouden worden aangewezen, welke derwaarts bestemd zijn.

— Het *Journal de la Haye* weerspreekt de berigten, zoo wel van het vertrek van den luitenant kolonel *Omphall* naar den kant van Bolmen, hebbende dezelve de residentie geen oogenblik verlaten, als van de aankomst, eener door niemand opgemerkte bezending van Belgische Orangisten.

— Naar de sinds eenige dagen in omloop zijnde geruchten zoude er, bij de voortduring van denzelfden staat van zaken, als de tegenwoordige, door de regering aan de Staten-Generaal, bij derzelver aanstaande nieuwe bijeenkomst, niet dadelijk eene nieuwe leeningswet worden voorgedragen. Wel zal de beschikbaarstelling van oorlogs-crediten, waars voor de fondsen aanwezig zijn, worden gevraagd, maar over het bekomen der middelen, om in de voortdurende behoeften te voorzien, zal eerst naar het schijnt, in het begin van het volgende jaar geraadpleegd worden. Tot bestrijding van de gewone behoeften zouden er, naar sommigen verzekeren, nieuwe accijns-wetten op de brandstoffen worden aangeboden. De tijd zal echter leeren in hoeverre die geruchten zich zullen bevestigen.

AMSTERDAM, den 3den October.

Beurs-berigten van den 2den dezer.

Onze beurs was heden, bij zeer geringen handel, iets slapper. Als oorzaak dezer verflaauwing kan men beschouwen den volstrekten stilstand in den effekten handel op alle andere Europesche beurzen, het gemis van eenig politiek nieuws, hetwelk tot ondernemingen in fondsen zoude kunnen aanleiding geven en de weinige commissien welke ter markt zijn. Zie hier de prijs-fluctuatien.

Holland. 2½ pCt. 48 pCt. 47$\frac{15}{16}$, $\frac{7}{8}$, $\frac{13}{16}$, $\frac{3}{4}$ à $\frac{13}{16}$ gebleven; kansbiljetten 20¼, $\frac{13}{16}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{5}{16}$ op het einde der beurs gedaan; 5 pCt. 91$\frac{5}{8}$, $\frac{9}{16}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{7}{16}$, ½ met zwakken handel; oude sijndicaat 85, 84$\frac{7}{8}$, 85, 85$\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{8}$, 85, 84$\frac{7}{8}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$ pCt. gebleven; nieuwe 68$\frac{3}{4}$, 68$\frac{5}{8}$, ½, $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$ gebleven; kleine posten handelmaatschappij zijn à 92$\frac{3}{4}$ en $\frac{7}{8}$ verhandeld.

Rusland. De omzettingen daarin waren niet beduidend. Voor oude Russen was 100$\frac{5}{8}$, nieuwe van 1828 en 1829 101 à ½ te bedingen; Rus-

gen van 1831 en 1833 91⅜, 5/16 met eenige omzetting, roebels 65⅞ à ¾ met weinig handel.

Spanje. Doordien, zoo het schijnt de perpetuelen van Antwerpen iets lager afkomen was ook de handel daarin niet geanimeerd, 5 pCt. à 66, 65 15/16, 65 13/16, ¾, 11/16 gedaan, 3 pCt. 41¼ à ⅜, uitgestelde 12⅞ met gering vertier. *Fransche* 3 pCt. zijn kleine posten à 75⅝ pCt. verhandeld.

Oostenrijk vertoonden zich, verscheidene verkoopers voor 5 pCt. metallieken; à 90¾, 11/16, ⅝ zijn intusschen kleine partijen voor binnenlandsche rekening aangekocht; 2½ pCt. 49¼ geoffereerd gebleven.

Grieksche en Zuid-Amerikaansche fondsen deelen ook in de flaauwe houding der overigen. *Grieken* 100 pond 33, 300 pond 27½ à 11/16, 500 pond 27 à ⅛ geoffereerd. *Mexico* 34¾ à 35. *Peru* 13½. *Columbia* 19, 18⅞, 18¾ in kleineposten verhandeld.

Hoegenaamd niets nieuws, er was zelfs geen gerucht ter beurs gaande.

Beurs van den 3den October.

Onze beurs opende ook heden wederom slap, er toonden zich zoo het scheen voor Duitsche rekening verkoopers; integralen zijn à 47 11/16; 5 pCt. à 92⅝ en kansbiljetten à 20½ verhandeld; doch de beurs herkreeg spoedig, door eenige binnenlandsche commissien eene willige houding, en circa ⅛ pCt. hooger betaald.

Vreemde fondsen bij weinig handel, vaster.

Men sprak ter beurs dat eene verandering van *ons ministerie zou plaats hebben;* het is echter niets meer dan een gerucht.

Holland. 2½ pCt. 47 11/16, ¾, 13/16, ⅞, 15/16, 48, 48 1/16, ⅛, 3/16; 5 pCt. 91¾, ⅞, ⅞, ⅞, ¾, ⅞; kansbiljetten 20½, 9/16, ⅝, 11/16, ⅝, 11/16, ⅝, 11/16 gebleven; oude sijndicaat 85, 84⅞, 85, 85⅛, ¼, ⅜; nieuwe 68⅜, ½, ⅝.

Rusland. Roebels 65⅞ à 66; Russen van 1831 en 1833 91⅜ à ½.

Oostenrijk. 90⅝, ¾, ⅝, ¾, ⅞ à 91.

Spanje. 65 15/16, 66 1/16, 66; 3 pCt. 41½ à ⅝.

De beurs blijft meerder geanimeerd.

Mengelwerk.

Kort overzigt der Portugeesche geschiedenis.

(*Vervolg en slot van No. 117.*)

De tweede zoon van EMANUEL, met name ANTON, uit een geheim huwelijk met VIOLENTA GOMEZ geboren, was reeds te *Santarem* door een klein gedeelte des volks tot Koning uitgeroepen, toen PHILIPS II, Koning van *Spanje*, die van wege zijne moeder ISABELLA, oudste dochter van EMANUEL, aanspraak op den Portugeeschen troon had, den hertog VAN ALBA met een leger naar *Portugal* zond, om die aanspraak door kracht van wapenen te ondersteunen. ALBA veroverde de eene provincie na de andere; sloeg ANTON bij *Alkantara* en belegerde *Lissabon*, waardoor *Portugal* aan de Spaansche heerschappij werd onderworpen. Maar die onderwerping of vereeniging had voor *Portugal* de nadeeligste gevolgen. *Holland* en *Engeland* waren te dier tijd in hevigen oorlog met *Spanje*, en daarom moesten de Portugeezen nu ook in dezelfde vijandelijkheden deelen, en zich het verlies der kostbare bezettingen in *Oostindien* en *Brazilie* getroosten. De Spaansche dwingelandij, die het verval van het rijk bewerkstelligde, veroorzaakte eene zamenzwering van patriotten in *Portugal*, die zich op den 31sten December 1640 van de hoofdstad meester en in weinige dagen het geheele land vrij maakten. In 1641 werd hertog JUAN VAN BRAGANZA, natuurlijke koninklijke afstammeling, op den openbaren rijksdag, als Koning uitgeroepen en spoedig daarna door *Frankrijk*, *Holland*, *Engeland* en *Zweden* erkend; schoon de Portugeezen met de Hollanders in oorlog kwamen. In *Brazilie* stonden de eersten tegen de laatsten op, en in *Oostindien* vielen de laatsten de eersten op het lijf. Door de bemiddeling van *Groot-Brittanje* kwam echter in 1661 de vrede tot stand, onder voorwaarden, dat elk der beide partijen zou blijven bezitten dat men werkelijk had, en *Portugal* aan de Nederlanders eene schadevergoeding in geld zonde geven voor het verlies van *Brazilie*.

Onder de regering van den onmondigen ALFONSUS IV dreven de jezuiten en vreemde magten een allernadeeligst spel voor *Portugal*. ALFONSUS werd door zijnen broeder PEDRO verdrongen, waarna een vredes-verdrag met *Spanje* tot stand kwam, en *Portugal* door KAREL II als een vrij en onafhankelijk rijk erkend werd; sedert welken tijd het *de jure* als een souvereine staat door alle mogendheden erkend is. — JUAN V, gedurende wiens bestuur veelvuldige strijdigheden plaats grepen, verhief het arme klooster *Mafra* tot een der rijkste geestelijke gestichten; beperkte daarentegen de bemoeijingen der jezuiten en bevorderde de wetenschappen, bijzonder door het instellen eener akademie voor de Portugeesche geschiedenis (1720) en andere geleerde genootschappen. Hij verkreeg het eerst den titel van *allergetrouwsten Koning* (*regis fidelissimi*) van Paus BENEDICTUS XIV. In de laatste jaren zijner regering, doorgaans ziekelijk zijnde, liet hij zich door den Franciskaner GASPARD tot menigerlei verkeerdheden overhalen. Zijn zoon EMANUEL, trachtte dit alles weder te herstellen en de land- en zeemagt, den handel en de publieke schatting in goeden staat te brengen. Gedurende zijn regeringsbestuur verwierf KARVALHO, markies van *Pombal* eenen onsterfelijken roem. Onder de vele verbeteringen door hem aangewend, behooren het aanmoedigen van den korenhandel; het beperken van den wijnbouw, die in eenige landschappen te sterk gedreven werd; het verbeteren van het onderwijs der jeugd; het stichten van een aanzienlijk kollegie voor den jongen adel; het billijk handhaven der boeken-censuur; het hervormen der universiteit; het afschaffen van het zoo gehate, door de jezuiten ingevoerde onderscheid tusschen oude en nieuwe christenen, en het verbannen en verbeurd verklaren der goederen van die jezuiten, die in de zamenzwering tegen 's Konings leven gewikkeld geweest waren.

Zijne dochter MARIA FRANCISCA, die in 1777 aan de regering kwam, en haren oom PEDRO tot gemaal en mederegent aannam, wierp al dit goede, waardoor 's volks onafhankelijkheid, welvaart en verlichting zoo weldadig bevorderd werd, geheel omver. Zij verviel in eene krankzinnigheid, waarvan de Engelsche geneesheer WILLIS vergeefs beproefde haar te genezen, en hierdoor werd haar zoon (zijnde haar gemaal, reeds vroeger in 1786 overleden) in 1792 regent van *Portugal*.

Door de staatkundige gebeurtenissen, als met name de Fransche revolutie en later het bezetten van *Spanje*, werd deze vorst genoodzaakt, om zich geheel en al in de armen van *Engeland* te werpen, en eindelijk, om op den 29sten November 1807 met zijne geheele familie naar *Brazilie* te vlugten, terwijl JUNOT van den 30sten November 1807 tot op het einde van 1808 het land bezet hield. Na het verdrag van *Cintra*, hetwelk op den veldslag bij *Vimeira* volgde, waar de Engelschen de Franschen de neêrlaag gaven, namen de Portugeezen deel aan den Spaanschen bevrijdings oorlog. Intusschen werd JUAN VI, na het overlijden van MARIA I, hetwelk op den 20sten Maart 1816 plaats had, Koning van *Portugal* en *Brazilie*.

De lotgevallen, welke later *Portugal* getroffen hebben, en de omstandigheden, welke den oorlog tusschen de beide zonen van JUAN VI hebben voorbereid, vorderen eene omslagtiger uiteenzetting; waarom wij dit korte overzigt der Portugeesche geschiedenis hier eindigen, om op gezegde lotgevallen nader terug te komen.

Letternieuws.

Leerwijze der Schrijfkunst, of Verzameling van algemeene en bijzondere regelen, om, in korten tijd, duidelijk, fraai en vlug te leeren schrijven. Voorzien van 22 in koper gebragte platen. Te Nijmegen bij J. F. THIEME, 1833.

Het schoon-schrijven behoort tot het getal der fraaije kunsten, waarvan de voortreffelijkheid meermalen door kundige beoefenaars in het helderst licht gesteld is. De hier aangekondigde schrijf-leerwijze mag met regt als eene nieuwe, uitmuntende proeve dier voortreffelijkheid worden aangemerkt: waarom wij dan ook geenszins aarzelen, haren ontwerper, die, zoo veel mogelijk, zijn Vaderland nuttig is, dank te betuigen voor zijnen verdienstelijken arbeid, en den uitgever voor de moeite en kosten, aan de smaakvolle zamenstelling van bovengenoemd werkje besteed. Als gronden van aanprijzing nemen wij aan: de welgeslaagde gravure der koperen platen; de eenvoudige, maar duidelijke uitlegging der lettervorming; het, zelfs voor den onervarenen, gemakkelijk te bevatten onderrigt in de algemeene en bijzondere regelen dezer schrijf-leerwijze; de afleiding der kapitale letters en der cijfermerken uit de vroeger geleerde letters van het klein-schrift; de op plaat I duidelijk aangewezene voorstelling van het groot-schrift, ter toepassing van het klein-schrift; de aanmoediging, welke de leerling ontvangt, om zich deze schrijfwijze in een kort tijdsbestek eigen te maken; en, eindelijk, het doeltreffende dezer leerwijze, boven andere tot hiertoe medegedeelde, waarvan eene naauwkeurige en onpartijdige vergelijking de waarheid voldoende zal staven.

Volledig onderwijs in alle soorten van afrigting van honden voor de groote en kleine jagt enz., enz.; naar de tweede verbeterde Hoogduitsche uitgave van C. F. G. THON. *Te Arnhem,* bij J. G. MEYER, 1833.

Deze, bij inteekening, uitgegeven wordende vertaling, van een, voor de liefhebbers der jagt aanbevelingswaardig werkje, voldoet, wat inhoud en uitvoering betreft, volkomen aan de algemeene verwachting, en bevredigt daarenboven eene behoefte, welke tot nog toe onvervuld gebleven was. Hetzelve is in drie afdeelingen, en de eerste daarvan in drie; de tweede in tien hoofdstukken gesplitst, waaruit men, behalve eene korte beschrijving van den hond, deszelfs opbrenging, oppassing en behandeling, bijzonder voor de jagt; deszelfs huisvesting, de voornaamste hondenziekten, alsmede derzelver spoedige en zekere genezing; het afrigten en gebruik van den spoorhond, den bloedbrak; den zwijnen-speurhond, der jagt- park- en vanghonden; der honden op de Fransche- of parforce-jagt, van windhonden, van den spoor-dashond, van den dashond, van den truffelhond, den patrijshond, benevens eene uitlegging van alle jagers-kunstwoorden, voldoende en proefondervindelijk kan leeren; terwijl, aan het einde van dit allerduidelijkst en welgeschre-

ven werkje, een zeer net gesteendrukt plan eener hondenhoeve is toegevoegd, hetwelk met den fraaijen titel, het daartegenover staand plaatje, de groote jagt voorstellende, en den sierlijken omslag, niet weinig tot verhooging van deszelfs uiterlijke waarde bijdraagt.

Allereerste grondbeginselen der Statica; door GASPARD MONGE, *uit het Fransch vertaald, door* H. STRAATMAN, *te* Breda, *bij* VAN GULICK en HERMANS, *drukkers en boekhandelaars.*

Maar al te vaak ziet men waarlijk verdienstelijke mannen onopgemerkt hunnen weg bewandelen, en, zoo niet geheel aan eene onverdiende vergetelheid prijs geven, dan toch maar alleen bekend zijn bij hen, die meer onmiddellijk met hen in betrekking staan. Zoo dikwijls zich dan ook de gelegenheid opdoet, om de zoodanigen meer algemeen bekend te doen worden, grijpen wij die gelegenheid aan en achten wij dit van onzen pligt. Zulk eene verpligting nu willen wij jegens den vertaler van het boven opgegeven werkje voldoen.

De heer STRAATMAN, leeraar der tweede klasse in de wiskunde aan de koninklijke militaire akademie te *Breda*, thans gedetacheerd aan het instituut voor de zeevaart te *Medemblik*, om de zich aldaar bevindende kadets der genie te onderwijzen, is een der weinige beambten van gezegde akademie, die den tijd, dat de studien aldaar, ten gevolge der omstandigheden gestaakt waren, in het geheel niet werkeloos hebben doorgebragt; want behalve dat hij voor meer gevorderde lieden, die eenige inlichtingen in het door hem beoefend wordende vak konden wenschen, een altijd volgaarne bereidvaardige gids was, hield hij zich, tot op het oogenblik van zijn vertrek uit *Breda*, onafgebroken bezig met het geven van onderwijs aan jongelieden, zonder daarvoor eenige belooning te verlangen; zeggende: dat hij, die van gouvernementswege als onderwijzer in de wiskunde bezoldigd was, ook alle gelegenheden moest aanvatten, om deze zijne roeping te volbrengen. Terwijl tevens eenige werken over een of ander deel van zijn vak (1) van zijne onvermoeide arbeidzaamheid getuigen.

Ook de hier boven aangekondigde vertaling hebben wij aan die bezige ledigheid te danken. Zij, die het gewigt der *statica* of evenwigtsleer kennen, zullen het voorzeker hoogelijk goedkeuren, dat een man als de heer S., die in al de deelen van zijn vak, als wij ons zoo eens mogen uitdrukken, doorkneed is, de vertaling van een zoo zaakrijk werkje, gelijk dat van den heer MONGE, en waaraan zulk eene groote behoefte was, op zich nam, en waarlijk hij heeft zich zoo meesterlijk van deze zaak gekweten; — dat ieder, die het boek openslaat, zonder den titel in zijn geheel te lezen, zal meenen een oorspronkelijk Hollandsch werk in handen te hebben.

Na eenige noodzakelijke *bepalingen*, die tot inleiding dienen, is het werk in vier hoofdstukken verdeeld, van welke het eerste handelt: *over de zamenstelling en ontbinding der krachten;* het tweede: *over de momenten;* het derde: *over de zwaarte-punten* en het vierde over het *evenwigt aan de werktuigen;* dit laatste echter is weder in drie afdeelingen gesplitst, handelende de 1ste afd. *over het evenwigt der krachten; die op elkander werken door middel van touwen;* de 2de *over het evenwigt aan den hefboom*, en dus *over de katrollen en takels; over het windas; over de raderwerken en over de dommekrachten*, en de 3de *over het evenwigt van het hellend vlak;* diensvolgens *over de schroef* en *over de wig.*

Daar een dusdanig werk minder tot het geven van uittreksels geschikt is, zullen wij hier alleen maar zeggen, dat de uitvoering van den druk allezins de persen van de heeren VAN GULICK en HERMANS eer aandoet; terwijl vijf ophelderende platen, tot verduidelijking van het in den tekst behandelde dienen. Indien wij eene aanmerking moesten maken, zoude het alleen zijn, dat wij uit een *voorberigt, voorrede*, of, zoo als men het thans ook al noemt, uit een *voorwoord*, gaarne zoude vernomen hebben of wij de hier en daar voorkomende noten aan den schrijver of aan den vertaler te danken hebben; welk laatste, zoo wij ons niet vergissen, met de meeste, zoo niet met alle, het geval is. Eindigende wij nu dit ons verslag met de aanmaning aan alle jonge beoefenaars der wiskunde, om zich dit allernuttigste werkje aan te schaffen, met den wensch dat de heer S. nog lang gezondheid en lust behoude tot het in het ligt geven van dergelijke belangrijke werkjes, en hij in het ruimer vertier de verlangde aanmoediging vinde tot voortgang op het eenmaal zoo loffelijk door hem ingeslagen spoor.

---

(1) Het komt ons niet ongepast voor hier de namen der bedoelde werken op te geven:

Beschouwende en werkdadige cijferkunst, te *Bergen-op-Zoom*, bij VERKOUTEREN.

De 47ste *propositie van Euclides of het leerstuk van Pythagoras, met vijf en dertig* zoo *bekende als nieuwe bewijzen verrijkt.* Te *Purmerende*, bij BRONSTRING.

Vraagstukken en oefeningen ter toepassing van het geleerde en de beginselen der meetkunst, van S. F. LACROIX, te *Breda*, bij VAN GULICK en HERMANS.

Om niet te gewagen van het aanmerkelijke deel, dat hij had aan het *Tijdschrift ter bevordering van de mathematische wetenschappen* en aan de dit *tijdschrift* vervangen hebbende *bijdragen tot de zuivere wiskunst*, waarvan hij, sedert de oprigting, met de redactie belast is; terwijl thans nog bij de boekhandelaars VAN GULICK en HERMANS het *bevattelijk onderrigt in de kansrekening* ter perse ligt.

Heden beviel zeer voorspoedig van eenen welgeschapen zoon, mijne Huisvrouw *HENRIETTE MENDEL*.

ARNHEM,
den 3den October
1833.

L. S. GOMPEN Jr.

---

† § § Het GEMEENTE-BESTUUR van *NEEDE*, zal, op Woensdag den 9den October, des morgens ten 10 uren, ten huize van den Kastelein *D. BONKINK* aldaar, ingevolge autorisatie van H. H. Gedeputeerde Staten dezer Provincie, en onder derzelver nadere goedkeuring, publiek aanbesteden: het maken van een nieuwe BRUG met STEENEN HOOFDEN en VLEUGELS over de *Bolksbeek*, in den *Nieuwen Dijk* van *Neede* op *Borculo*.

Bestek en Teekening, zal van heden ter plaatselijke secretarie ter inzage liggen.

AMORTISATIE-SYNDICAAT.
ADMINISTRATIE DER DOMEINEN, WEGEN, VAARTEN, ENZ.
AGENTSCHAP *TIEL*.
OPENBARE VERPACHTING
VAN EEN
VEER.

De AGENT van het DOMEIN te *TIEL* zal, als daartoe behoorlijk gemagtigd, Donderdag den 17den October 1833, des voormiddags om elf uren, in het Veerhuis bij *JOOST DE BIE*, te *Hedel*, ten overstaan van het Hoofd des Plaatselijken Bestuurs aldaar, in het openbaar aan de genoegbiedende, voor een termijn van zes jaren, in te gaan den 1sten November 1833 en eindigende den 31sten October 1839,

VERPACHTEN:

Het DOMANIALE VEER, over de rivier de *Maas*, te *Hedel*.

De Conditien van Verpachting liggen ter lezing aan het Bureau van den Heer Administrateur der Domeinen, in het Eerste Ressort, te *Arnhem*, ten Kantore van de Agenten van het Domein te *Tiel* en *'s Bosch*, ter Secretarien van de steden *Tiel*, *Zalt-Bommel* en *Gorinchem* en van de Gemeente *Hedel*, en in het Veerhuis bij *JOOST DE BIE* aldaar.

De Agent voornoemd,
J. BAGAY.

---

† † † § Uit hoofde van vertrek eener Familie naar buiten 's lands, zullen binnen de stad *Wageningen*, in het huis op de Bassecour, gemerkt A No. 200, op Woensdag den 9den October eerstkomende, des voormiddags ten 9 ure, ten overstaan van de Notarissen Mr. *H. B. VAN DAALEN* en *D. BEEK*, aan de meestbiedende worden verkocht: eenige voor slechts weinige jaren geheel nieuw aangeschafte MEUBELEN, als: LEDIKANTEN met BEHANGSELS, welgevulde BEDDEN met derzelver TOEBEHOOREN, ENGELSCHE en INLANDSCHE TAPYTEN, RAAMGORDYNEN, TAFELS, STOELEN, KAGCHELS en HAARDEN, verder allerhande HUISRAAD, TUINGEREEDSCHAPPEN, enz., alles daags voor den verkoopdag te zien.

VERKOOPING
VAN
BOOMEN,
Onder *Eck* en *Wiel*, Gemeente *Maurik*.

Op den 13den November 1833, des voormiddags precies om tien uren, zal, ten woonhuize van den Kastelein *L. VAN OORT*, te *Eck* en *Wiel*, worden overgegaan tot den publieken verkoop van BOOMEN, onder *Eck* en *Wiel* staande en wassende, behoorende aan den Heer van *Eck* en *Wiel*, te weten:

Ruim duizend stuks YPEN, en voorts eene aanzienlijke partij zoo EIKEN, ESSEN, als WILLIGEN. Zijnde hiervan informatien te bekomen bij den Rentmeester *J. HASSELMAN*, te *Eck* en *Wiel*; brieven franco.

---

† † † § De Ondergeteekende maakt door deze aan hare geëerde begunstigers bekend, dat hare KLEEDERMAKERS-AFFAIRE voorzien is van eenen bekwamen MEESTERKNECHT, die sints negen jaren op de voornaamste winkels in *Holland* heeft gewerkt, en als Meesterknecht gefungeerd, de Fransche en Engelsche taal sprekende.

Recommandeert zich in ieders gunst.

Arnhem, den 4den October 1833.

Wed. J. H. BOPPING.
Geb. M. v. GYN.

ZUTPHEN.

De Tandmeester
LEHMAN JOSEPH SON,

Zal tot den 10den October ten huize van den Heer *BECK*, in de *Kroon*, over alle GEBREKEN der TANDEN te spreken of te ontbieden zijn.

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.